

altid Staten, som man har for Die og ikke derimod de enkelte Individuer. Her har man derimod kun at gjøre med enkelte Individuer, og det, at Staten skulde gribe til sine Midler — der, vel at mærke, kun kunne tilveiebringes ved Beskatning — og anvende dem for at forhjælpe enkelte Individuer til en gunstigere Stilling end den som de selv kunne forskaffe sig efter de Forhold, hvori de ere fødte, og efter den Arbeidskraft, som de ere i Besiddelse af, forsaat, efter Alt hvad der bestemmer et Menneskes Kaar her i Verden — det er Communisme, det er at anvende offentlige Midler som kun med god Samvittighed kunne kræves af Borgerne, og indbringes ved Udnyttning under Form af Skatter, til Bedste for enkelte, specielle Individuer. Vi have ganske vist haft et Tilfælde tidligere, i hvilket vi, en lille Smule mere inde paa en ligende Veie, nemlig den gang, da vi solgte først vor Domsmaingods, og siden Soro Academies Gods, vitterlig endee billigere end den sande Værdi. Men dertil maa jeg dog bemærke, at dette for det Første havde en vis Lighed med en almindelig Statsforanstaltning, idet den paa en meget stor Deel Borgers, og dernæst maa man ogsaa erindre, at Staten egentlig ikke besad de omhandlede Eiendomme, veent ud som andre Stats-eiendomme, men derimod som Godsgeier, og at Staten altsaa ikke kunde strige sig for Noget af den moralske Forpligtelse, der traditionelt, efter Sædvane, efter det danske Folks Charakter, naahviler Godsgeieren. Jeg siger derfor, at de betydelige Summer, for hvilke de emtalte Gods, blive solgte under deres virkelige Værdi, ganske vist blive skenkede til enkelte Familier, men at deels disse enkelte Familier vare saamange, at det for et saa lille Land som Danmark havde en væsentlig staatoeconomisk Betydning, at tage særligt Hensyn til dem — hvad der allerede er har viist sin Frugt i en meget betydelig Fremgang i mange Retninger, maatte derhos deels det særlige Godsgeierforhold, hvori Staten stod til de paagjældende Familier, maatte komme med i Betragtning. Her er der derimod kun Tale om, at Staten skulde hjælpe enkelte bestemte Individuer, der ikke med Hensyn til deres Retforhold have lidt nogen-

helt Krænkelse, idet deres Ret er expireret, naar Fæsteren eller Fæsterens Ekte er død, og de ikke fra det Diebliff have anden Ret end de Esterladte efter alle de andre Fæstere, som sidde paa Fæstegodsset, hvilke ingen Ret have til at fordræ Fæste paa, men kun en Udsigt dertil. Jeg tror fremdeles, at den foregaaende ærede Tale (Haffren) havde fulkommen Ret i, at der i det her omhandlede Tilfælde, ligesaa meget, men ikke en Smule meer, end hvad der gjælder ved hvilken som helst Forpligtning, naahviler Godsgeieren en moralsk Forpligtelse, ligeoverfor de Paagjældende, der saameget mere vil blive syldestgjort, som den stemmer med hans egen Interesse, hvilken vil medføre, at i det som oftest træffes en Overenskomst, førend Fæsteretten er udløbet, medens Fæstevæn altsaa endnu sidder paa sin Eiendom. Jeg vil ifølge det Anførte stemme imod det foresliggende Lovforslag, der hviler paa et sådant og særligt Princip, og som derhos deels aligevel, deels ved de Consequenter af samme, som jeg har tilladt mig at paapege, vilde kunne blive fuldstændig læggende for Landets Situation.

Madvig: Jeg vil sige det, der Ord fordi jeg ikke ganske kan slutte mig til den Betragtning, som blev udtalt af min ærede Ven, Hsbo (Lehmann). Jeg skal først afklare den Bemærkning, der ved Soro Academies Gods var Noget, som der maatte tages Hensyn til, foruden det af ham Nævnte, nemlig tidligere der derværende Fæstetieders Befolkning gjæve Tilsgang. Med Hensyn til den foresluggende Sag, vil jeg ikke gaage saa vidt i mine Uttringer, med den Tælle, der har fremtalldt Lovforslaget, som han dog vil, nemlig frembringe, at det Forhold, hvorefter Behovet af hver 1 Ode Gaard ved Fæstetiedet, kunne stieres fra denne, er et særligt fremkommet Forhold; det er fremkommet ved en for alle mange Aar, siden af Lovgivningsmagten vedtagen Lov, og der kunde mulig synes, at være særlig Grund, til at søge at eragde Bud paa Noget som man havde overseet ved at give denne Lov, nemlig at medens de 9 Familier stjæbte deres Gaarde, kom en enkelt Familie til sældig, til at lide derfor. Men jeg skal sige, hvad